

*ZƏFƏR
TƏNTƏNƏSİ*

BAKI-2022

***Kitab Azərbaycan Respublikasının
Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin
maliyyə dəstəyi ilə hazırlanmışdır***

Tərtibçi: Gülayə Rzayeva

Layihə rəhbəri, Prezident təqaüdüçüsü

Məsləhətçi: Aydın Xan Əbilov

Yazıçı-kulturoloq, Prezident təqaüdüçüsü

Redaktor: Sərvaz Hüseynoğlu

*“Ədəbiyyat qəzeti”nin şöbə redaktoru,
Prezident təqaüdüçüsü*

“Zəfər tontənəsi”.

Bakı-2022, “Bayramoğlu” nəşriyyatı, 70 səh.

Kitab Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyələşdirdiyi, "Qayğı və Himayə" Xeyriyyə Fondu tərəfindən həyata keçirilən “Zəfər” salnaməsi: qəhrəmanlığın ədəbi-kreativ tarixi” layihəsi çərçivəsində hazırlanmışdır. “Kitabın məzmununda əks olunan fikir və mülahizələr müəllifə aiddir və Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin rəsmi mövqeyini əks etdirmir.”

Topluda tanınmış şair və yazıçıların vətənpərvərlik mövzusunda qələmə aldıkları poeziya nümunələri daxil edilmişdir.

B G 9952636712
70-2022

© "Qayğı və Himayə" Xeyriyyə Fondu, 2022

© Gülayə Rzayeva, 2022

ÖN SÖZ

On doqquzuncu yüzilliyin sonlarında bir ingilis səyyahı gəlir məmləkətimizə. Rastına çıxan yeniyetmələrdən soruşur ki:

- Sənin adın nə?

Deyir:

- Müzəffər.

- Bəs sənin?

- Qəhrəman...

- Bəs səninki?

- Cahangir...

Səyyah özüylə götürdüyü dəftərə qeyd edir: "Müzəffər, Qəhrəman, Cahangir... Övladlarına belə ad qoyan ata-ananın Vətəni heç vaxt basılmaz və əsarət altında qalmaz".

Dəqiq müşahidə və qiymətləndirmədir. Sövsq-təbii düşünürəm ki, o əcnəbi səyyah başqa rast gəldiyi yeniyetmələrə bu sualla müraciət etsəydi cavab belə olacaqdı:

- Babək!

- Koroğlu!

- Qafur!

- İsrəfil...

Uzanıb gedəcəkdi bu adlar siyahısı. Əhmədiyyə Cəbrayılovun adı çəkiləcəkdi, Mehdi Hüseynzadənin, Partizan Babanın adı çəkiləcəkdi və s. Zəmanəmizdə isə bu ölümsüz qəhrəmanların sıra yenilərin, Vətən fədailərinin şanlı adları əlavə olunub. Ən əsası biz o şanlı qəhrəman oğulların müasirləriyik. Onların zamanında yaşamışıq. Çoxunu şəxsən görmüşük, görürük və görəcəyik. Mübariz İbrahimov, Məhərrəm Seyidov, Asif Məhərrəmov, Tofiq Hüseynov, Mikayıl Cəbrayılov, Əlif Hacıyev, Yusif Əliyev, Nofəl Quliyev, Əkbər Arazov, Fəxrəddin Nəcəfov, Vəzir Sədiyev və

başqaları. Bu silsilədə Mübariz İbrahimovun, general Polad Həşimovun ayrıca yeri var. Hər birinin şərəfli adı, xatirəsi fəxr, vüqar yerimizdir. Hər birinin qəhrəmanlığı kökdən, ənənədən gəlir. Qan yaddaşı, düşüncə yaddaşı, cavabdehlik məsuliyyəti bu ölməz qəhrəmanları bir araya gətirib. Tarixən bilmişik ki, cəsarət, qəhrəmanlıq, vətənpərvərlik Azərbaycan oğullarının, qızlarının ən başlıca, qan yaddaşından gələn istedadıdır. Xalqımız, vətənimiz bu istedad kökü üstündə bərqərar olub. Zaman-zaman azadlıq, müstəqillik duyğularımızı bu böyük istedad ayaqda saxlayıb. Vətənin, xalqın ağır günündə söz adamlarımızın arzusu bu olub:

İndi elə oğul istəyir Vətən,
Düşmənlərin başına
Alov töksün dilindən.
...O, Səttarxan ürəkli,
Xiyabani nəfəsli,
Möcüz niyyətli olsun.
...Yadlara meydan oxuya bilsin,
Xətai qılıncıyla
Neçə top zəncirini qıra bilsin.
On nəfərlə
Min nəfərə qarşı dura bilsin.
Elə oğul istəyir Vətən
Dişilə zənciri qıra bilsin,
Süngünün qabağında
Sinəsilə dura bilsin.
Ağır tankları əritsin nəfəsi,
Top gülləsindən
Uzaq getsin səsi.

Balaş Azəroğlu

Müdrük dədə-babalarının bu möhətəşəm arzularına öz fədakarlıqları, Vətən sevgiləri ilə necə istəmişdisə o cür, səcdəyə layiq şəkildə cavab verdilər Vətən oğulları. Vətən yaşasın deyə canlarından keçdilər Vətənə atılan gülləni canlarıyla qandalladılar. Qəhrəman babaların yoluyla getdilər. Babəkləşdilər, Koroqlulaşdılar. Vətən necə sevilir - şonun əyani yolunu göstərdilər. Can necə qıyılır Vətən yolunda - bu müqəddəs yaşamın nümunəsini ortaya qoydular. Ömürlərini Azərbaycan torpağının əbədiyaşar tarixinə qovuşdurdular. Birləşdi yumruq kimi dövlətimiz, xalqımız, ordumuz. Gəldi möhtəşəm Zəfər müjdəsi ellərimizə. Yağdı elləri ilə yağlanan yurdların bir-bir qisası alındı. Xalqımızın haqq səsi bütün dünyaya bir daha bəyan etdi ki:

Eşitsin bütün dünya,
Bilsin bütün kainat -
Azərbaycan-Qarabağ,
Qarabağ-Azərbaycandır!
Ordumuzun gücüylə
Şərəfli tarix yazan
Ali Baş Komandandır.

Qələmsah İdrisov

Zaman keçəcək və inanırıq ki, növbəti onilliklər boyu məmləkətimizə qədəm basan hər hansı turist, ya səyyah qarşısına çıxan yeniyetmələrdən adlarını soruşunca, məhz belə cavab alacaqlar:

- Sənin adın nə?
- Adam Mübarizdi!
- Adım Poladdı!!!

- Hünərdir!

- Zəfərdir!

Bu, mübarək tanışlığı, xoş ovqatı, vüqar yaşadacaq anları xalqımıza yaşatdıqlarına görə, ilk növbədə dövlətimizə, ölkəmizin başçısı, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevə minnətdarıq.

Eyni zamanda Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinə təşəkkürümüzü bildiririk ki, agentlik birmənalı olaraq əbədi, əzəli Qarabağ torpaqlarımızın erməni vandalizmindən azad edilməsi yolunda şəhid olmuş, igidliklə döyüşmüş insanların ömür yolunu, qəhrəmanlığını vəsf edən bədii əsərlərin nəşr edilməsinə, onların tarixləşməsinə yönəli layihələrə diqqətlə yanaşır və öz dəstəyini əsirgəmir.

Oxucu diqqətinə təqdim edilən və tanınmış söz adamlarının Zəfər günümüzlə, bu zəfəri bizlərə bəxş edən qəhrəman oğullarımızın rəşadət ilə bağlı qələmə aldıkları əsərləri bir araya gətirən toplunun işıq üzü görməsi üçün "Qayğı və Himayə" Xeyriyyə Fonduna dəstək verən Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinə dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

Gülayə Rzayeva
"Qayğı və Himayə"
Xeyriyyə Fondunun sədri

Gülayə

Ölüm məndən ötrü ölümə getdi

Bir güllə büküldü ağ köynəyimə,
Bir naxış üstündən min ilmə getdi.
Ağlama sevdiyim, ölməmişəm mən,
Ölüm məndən ötrü ölümə getdi.

Otuz il üşüdüm yorğan- döşəkdə,
Köksümü şaxtaya- qara gərən mən.
İndi ürəyimdə ocaq qalayıb,
Soyuq səngərləri isidirəm mən.

Məni yaralayan, məni yandıran,
Nə atəş, nə alov, nə də su oldu
Canımda, qanımda bu illər boyu,
Çəkdiyim azadlıq ağrısı oldu.

Söykədim üzümü ana torpağa,
Ağrısı canımdan çıxdı illərin.
Adını azadlıq çiçəyi qoydum,
Qan rəngdə açılan qərənfillərin.

Mənim yaralarım sağalıb daha,
Yuyub köynəyimi qurutmuşam mən.
Deyirsən unutma dərmanlarını,
Canımın ağrısın unutmuşam mən.

Ömrün eyvanında yuva qurmuşam,
Qərib durnalara, qərib quşlara.
Bahar müjdələri göndərirəm mən,
Yuvası dağılmış qaranquşlara.

İşıq sellərinə gözüm qamaşdı,
Ulduzlar torpağa səpildi dən- dən.
Səni sevə- sevə yaşayıram mən,
Səni sevə- sevə ölürəm vətən

Yazdım öz qanımla öz kimliyimi ,
Bəlkə bu sevginin öz adıyam mən.
Mənim ürəyimdə vətən sevgisi,
Böyük sevgilərin övladıyam mən.

Qorxma, ölmərəm mən bu yaradan,
Bu ömrü əzəldən sağ almışam mən.
Yaramı vətənin yaralarına,
Sarıya- sarıya sağalmışam mən.

Bir güllə büküldü ağ köynəyimə,
Bir naxış üstündən min ilmə getdi.
Ağlama sevdiyim ölməmişəm mən,
Ölüm məndən ötrü ölümə getdi.

Vətənə bağışladın

Ümidimdə doğuldun, gümanımda boy atdın,
Vətən, boyuna qurban, bu canımda can dedin.
Boyuna qurban olum, boyu vətən şəhidim,
Vətən boyda boyunu vətənə qurban dedin.

Səngər-səngər boy atdın, havasından asıldın,
Yaşadın sevincini, həm yasından asıldın.
Sərhəddinə hörüldün, səmasından asıldın,
Sarıdın yaran ilə yarasını Vətənin.

Köksünü sipər etdin güllələnən torpaqda,
Ümidimdə ümidi itən gülü bitirdin.
Güllələnib, üzünə gül ələnən torpaqda
Sən öz şəhid qanıyla vətən gülü bitirdin.

Torpaq qırmızı geydi, çiçəklədi qan yeri,
Bu şanlı tarixini göydə yazdı gözlərim.
Gözlərimdə söküldü gözlədiyim dan yeri,-
Götürüb məzarını göydə qazdı gözlərim.

Dərdimin dəryasında gecələdi gecələr,
Dünyamın dünyasında gecələdi gecələr,
Gözümün aynasında gecələdi gecələr,
Açılan sabahları mən yarana bağladım.

Bu dünyaya sığmayan sevincini, sevgini
Ürəyində sevinci bitənə bağışladın.
Köynəyindən keçirdi Vətən səni əbədi,-
Sən əbədi ömrünü Vətənə bağışladın.

Nəriman Həsənzadə

Lirik poema: "Zəfər yolu"

I

Şuşa yolu, Zəfər yolu,
Otuz illik səfər yolu!
Cənab Ali Baş Komandan,
Səfərdəsən sən o vaxtdan.
İstidə,
Boranda,
qarda,

Uzaq-yaxın o yollarda!
Yol içindən yol seçirsən,
Keçilməz yollar keçirsən, -
Fikrin-zehnin yollarını,
44 günün yollarını.

II

Şuşa yolu, Zəfər yolu
Sevinc yolu, məhşər yolu.
Solum səhra, sağım səhra,
yarı Qarabağım, səhra!
Dünyanın sonu buydumu,
mən gördüyüm yuxuydumu?!
Uçan körpü, yanan meşə,
ərşə çəkir, məni ərşə!
Kırəmidli bir binadan,
qalan nədir?
Uçuq eyvan,
Sökülmüş tənha bir divar.
apar-apardı, sök, apar!
Yerində bir şey qalmasın,
söyüş, ya giley qalmasın.

Erməninin əl işidi,
nəsil-nəsil vərdisidi.
Avtoqraf! -
öz xətti, adı,
Şuşada bayquş uladı.

III

Cənab Ali Baş Komandan,
piyada keçdin o yolu.
İlham pərisi Mehriban,
Yanında, keçdin o yolu.
O bayquşlar ulaşıanda,
Səhrada keçdin o yolu.
Mərd əsgər, qalib Sərkərdə,
davada keçdin o yolu.
Gəldi qardaşın Ərdoğan,
qovğada keçdin o yolu.
Əvvəl də keçdin o yolu,
Sonra da keçdin o yolu!

IV

Salam Şuşa, salam Vaqif!
Ulu öndər, bir də salam!
Abidənin önündəyəm,
heykəl kimi dayanmışam.
Çiçək bilib sevinirik,
üstümüzə yağan qarı.
Ulu öndər alqışlayır,
Gətirdiyi qonaqları, -
Dağlardı dərdi-qəmi,
bu duman kimi, çən kimi.
Uşaq kimi sevinərdi
o, bir şair görən kimi.
İlham orda, aramızda,
İyirmi bir yaşındaydı,
Şuşanın yaddaşındaydı.

Zərifə xanım - anası,
Ulu öndərin əzizi.
O da orda qar altında
Dinləyirdi şeirimizi.
İlk dəfəydi tanıyırdı o da məni.
Elə bildim anam gəlib.
bacım gəlib,
alqışlayır orda məni.
İlahi, nə ulu öndər,
nə o günlər?!
Hər anı bir tarix imiş.
Vaxt Zərifə xanımı da
qayb elədi,
türklər demiş.

- Əlli doqquz yaşındayam! -
Bunu Ali Baş Komandan
özü dedi.
Ulu öndər o zaman da
həmin yaşın içindəydi.
Bu tarixdi, həqiqətdi.
Təsadüf də,
eşitmişəm zərurətdi.
Demək, bu da dərkedilməz
bir hikmətdi.
Demək, bu əlli doqquz da,
o birinin əvəziydi.
Atasının nəfəsiydi.
Bir kitabın o iki
səhifəsiydi.
Bir dağın da
İki qarlı zirvəsiydi.
Bu, qəhrəman bir millətə,
Azərbaycan, sənə şanlı töhfəsiydi.
Demək, gələn, gəlməliydi.
O Haqqa yüksəlməliydi.
Qoşun çəkib açmalıydı.
Bizim Zəfər yolumuzu.

Tarix təqdim etməliydi,
əsrimizə, -
İlham adlı oğlumuzu.

V

Salam Şuşa, Cıdır düzü!
Yer üzünün cənnət üzü!
Yerin göylərə tutduğu
dağlarda Meydan güzgüsü!
Mən burdan çağırısam səni,
eşidər dünya səsimi.
Yellər burdan tez aparar,
ulduza - Aya səsimi.
Sıx meşələr,
Uçqun qayalar, dərələr.
Dağətəyi enən cığır,
yer üzünün sonunamı
gedib çıxır?
Salam İsa bulağımız!
Səndə olub, sən susanda,
Həmişə bir qulağımız.
"Xarıbülbül", "Xarıbülbül"
nə bu rəngdə çiçək gördüm,
nə bir yerdə bu adda Gül!
"Xarıbülbül" - mehmanxana!
Aç orda, aç pəncərəni.
Hər saati bir ömürdü,
dağlardan nəfəs alana,
təbiət çağırır səni!
Ən gözəl seyrangahımdı,
Ən gözəl tamaşam mənim!
Mədəniyyət paytaxtımdı
Şuşam mənim!

VI

Sən mənim könül aləmin,
muğamım-sazımsan, Şuşa!
Zirvədə qarlı qışımsan,
dərədə yazımsan, Şuşa!

Yerlər geniş, göylər təmiz,
ətəyin güllü süfrəmiz.
Burda Gəncə, orda Təbriz,
Kürüm, Arazımsan, Şuşa!

Yağan leysandı, gürşaddı,
Pənah xanın ruhu şaddı.
Gedən getdi, qalan qaldı
Sən alın yazımsan, Şuşa!

VII

Əsgər gördüm, gümrahıydı,
dünən, Şuşa yollarında.
Zəfər yolu dediyimiz
həmən Şuşa yollarında,
bu gün - Şuşa şəhərində.
Axşamın da, səhərin də
bu yerlərdə sahibi var,
yiyəsi var.
Düşmənin yüz hiyləsi var,
yüzbiri də xəyanətdi.
Bu torpağın hər qarışı
Şəhidlərdən əmanətdi.
Əmanətdi,
Əmanətdi.

İlqar Fəhmi

Zərb ritmində döyüş marşı

Düşməne qorxunc kabusa döndük,
Biz bura öldürüb ölməyə gəldik,
Can Şuşamızçün qan daşımızçün
Biz bura öldürüb ölməyə gəldik.

Qorxu bilinməz surətimizdə
Qanlı qisasdır niyyətimizdə
Namusumuzda, qeyrətimizdə
Hər ləkə varsa silməyə gəldik
Biz bura öldürüb ölməyə gəldik.

Dağları aşdıq, daşları keçdik,
Düşməni vurduq ot kimi biçdik
Bağrını kəsdik qanını içdik.
Qan dadı nəymiş bilməyə gəldik
Biz bura öldürüb ölməyə gəldik.

Qorxuda bilməz sərt aşırımlar,
Həctalı dağlar, sərt uçurumlar
Bir dəli həmlə vəhşi hücumla
Yırtıcı bağrın dəlməyə gəldik
Biz bura öldürüb ölməyə gəldik.

Bəsdə yetər ki, göz yaşı axdı,
Ruhumuzu dərd atəşi yaxdı
İndi yetişdi təntənə vaxtı
Şanlı zəfərlə gülməyə gəldik
Biz bura öldürüb ölməyə gəldik.

Sabir Rüstəmxanlı

Qarabağa dönüş

I

Yaramızdan axan qan
qan deyil, qorxumuzdur,
Ağrılarla qovulan ətəlet yuxumuzdur.
Dünən ağladığıma bu gün qəlbən gülürəm,
Ölüydüm yaşadığca, dirilməyə ölürəm.
Nə bu ölüm yenidir, nə yarımcan dirilik,
Üzdə bütöv olsam da ürəyim çilik-çilik.
Yad əllər parçaladı, bölündükcə bölündük,
Küləklərdə sovrulduq, ələklərdə ələndik.
Çökdü bir qara zülmət yurdumun üzərinə,
İşıqlı günlər dedik qara demək yerinə...
Doğrandı sərhədlərim, qayçılandı yollarım,
Başım kötük üstündə, kələfçədə qollarım...
Allahsız, dinsiz olan unutturdu Allahı,
Allah sevgisi kimi yağmalandı silahım...
Unutduq ki, insanlıq çaylar kimi daşmaqdir.
Haqq-ədalət yolunda sonadək savaşımaqdir,
Sağalmaz yara olar boyun əymək düşməne.
Ömrüm sıığışa bilməz parçalanmış Vətənə.
Gözümüzdə bir əsrin axan nahaq qanları,
Kükrəyib dağ çayıtək doldurduq meydanları.
Meydan ana qucağı, bir ürəkdi, bir candı,
Həsrəti qırıb tökmüş bütöv Azərbaycanı.
Yan-yana dayanmışdı Bakı, Təbriz, Ərdəbil,
Araz da xəcalətdən qurtarmışdı elə bil!

Meydan yumruğa dönüb, hər yumruq bir qoşundu.
Harayımız ıldırım, sözlərimiz qurşundu.
Gəldi Sovet ordusu, dişinə vursun bizi,
Tanklar, toplar, mərmilər bükmədi dizimizi.
Xalqın iradəsindən çaşıb qorxuya düşən,
Kürsüsünə sarılıb tülkü kimi büzüşən
Millətin haqq sözünü gətirmədən dilinə
Daş qoydu Baş Katiblə xəyanət təməlinə.
Yatıranda milləti yastığa dönən yalan
Soyuq yanvar günündə Bakıda axıtdı qan.
Ordu öz şəhərinə soxulur yağı kimi,
Cırır bayraqlarımı düşmən bayrağı kimi.
Gözündə vəhşi qəzəb çıxır neçə pusqudan,
Uçaqlar göyü tutur, gəmilər qalxır sudan.
Tanklar, raketlər gəlir dinc şəhərin üstünə,
Tuşlanır top lüləsi körpələrin üzünə.
Son silahla qırırlar silahsız insanları,
"Əl çək yurdundan!" - deyən günahsız insanları.
İşğal ordusu durdu işğalçının yanında
Boğdu öz şərəfini Xocalının qanında.
Dünyanın fitvasıyla coşur Hayın harayı,
Arxadan tankla gəlir - sovetin son alayı.
Hüquq donub, haqq batıb, dünya eşitmir, kardı.
Qatilə dur deməyən özü də günahkardı.
Dərin siyasətlərin quruyacaq kökləri
Kəsib atmaq olmasa əl gəzən ətəkləri,
Axırda anladım ki, keçən ömür deyilmiş,
Göydə səsim boğulub, yerdə yolum əyilmiş.
Nəgməm ağıya dönüb, laylamız göz yaşına,
Matəm havası hopub yurdun hər qarışına.

Nə şeytan kimi şeytan, nə xilaskar mələyik
Eləcə boşluqlarda üzən cansız lələyik.
Dünya özü də bilmir istəyi nədir bizdən,
Otuz il qara duman donubdur üstümüzdə.
Sanki görmür kor gözü - Vətənimdir burası.
O millətlər birliyi, bu dövlətlər şurası...
Hamısının ağzında eyni çürük saqqızdı,
Hamı siyasət qurdu, quzu-yurdum yalqızdır...

II

Ancaq birdən göylərdən bir şimşək çaxıb keçdi,
Həqiqət min yalanı yandırıb yaxıb keçdi.
Savaş deyən sərkərdə milləti oyandırdı,
Hər ürəkdə ümiddən çilçiraqlar yandırdı.
Yol gözləyən yurdların harayı hər gün təzə,
On milyonun tək səsi yol açdı üzümüzə.
Qalxdı igid oğullar, oğul düşmən çəpəri,
Qalxdı əmrə müntəzir Azərbaycan əsgəri!
Nəfəsi yaz nəfəsi, səsi ildırım səsi,
Yurdun coşan ilhamı, qisas almaq həvəsi.

III

Vur, qəhrəman əsgərim, "Xocalı" bağırıb vur,
Yad əllərdə inləyən torpağın xətrinə, vur.
Min-min evim dağılmış, kəndlər qalmış virana
Daşları buz bağlamış ocağın yerinə vur.
Köstəbək yuvasında gizlənməkdir əlacı,
Dağıt bu son deşiyi, mərmini dərinə vur!
Ziyarətgah zirvələr gözləyir gözü yolda,
Bu işğalı bitirib, zülmün məhvərinə vur!

Nəbinin yolu bağlı, Həcərin əli bağlı,
Xatırla bu torpaqda at oynadan kəsləri.
Düşmən top-tüfəngliydi, onun silahı qeyrət,
Hələ itib getməmiş Soltan bəyin izləri.
Düşməne su vermədən çəkilsə də içinə,
Hər qayanın altından fişqırrar kəhrizləri.
Sən aranda, o dağda, sanır ələkeçməzdir,
Qayada yuva açsın poladlaşan dizlərin!..

Havalan zirvələrdə, mən də gəlim dalınca,
Daha kəsməz yolumu çovğunlu qar, nəmli sis.
Düşmən başı alovlu tərək edir cənnətimi.
Bilir çoxdan çatıbdır geri dönmək vədəmiz.
Tərtər yenə oxuyur Kəlbəcər nəğməsini,
Nə qədər qan yusa da bizə baxır tər-təmiz.
Gedənlərə qoşulub zirvəsindən enmədi
Murovdan, Dəlidağdan uca Şəmşir dədəmiz...

Yazılı daşlarıma mən də bir tarix yazım,
Daşlar da dil açacaq diri sözlə yazılsa,
Getdi şair dostlarım, bu yurdlardan nigaran,
Həsretləri soyumaz hər qaya bir saz olsa.
Bəhmənlə Məmməd Aslan ilhamları tükənməz,
Bir ağız da mən deyim dedikləri az olsa.
Gözümdə bu dağların hər qayası altındı,
Qızıl nəyimə gərək insanları qızılsa.

Hələ də xatırlayır tənha Ceyran bulağı
Üstünə Şəmşirlə bir Vurğun gələn çağları.
Sücaət Dəlidağa bir də uçmaq istəyir,
"Quş yerinə olaydım!" - titrəyir dodaqları.
İmtahan bitməsini gözləyir Ənvər Rza,

Tez qayıtsın kəndinə, başında uşaqları!
Gəzsın xalq arasında - sazından sözlünəcəm,
Qürbət olmuş Göyçənin Ələsgər soraqları.

Laçın düşmənlər əlində hələ dirənib durur,
İşıqlı dağlarım var qalxır qəm dumanından.
Şair Ağa Laçınlı - Bakıdadır məzarı,
Ruhu ayrıla bilmir anasının yanından.
Mıxtökəndən atüstə aşsın Hüsey Kürdoğlu
Görsün nişan qalibini burda ilk ünvanından.
Yenə Turşsu üstündə qurulsun məclisimiz
Görək hansı sözlümüz çıxır saz tufanından!

Tələs, igid əsgərim, havalar soyuqlaşır.
Təpələr çallaşmada, bir azdan qış gələcək.
Süleyman Rəhimlidən hər il bir yeni roman,
Adına neçə eldən neçə alqış gələcək...
Qaraoğlu Əlinin qələmində "Qəhrəman"
Zəngəzurdan nə yazsa millətə xoş gələcək...
Endirib Balayana tərşşapalaq şerini
Dilində lətifəsi Eldar Baxış gələcək.

Azıx tarixə giriş - ağız açılı çağırır,
Hər kurqan sirrə pərdə, demə, adi tərpedi.
Bu gücüm, bu ilhamım Füzuli yadigarı,
Diri dağlar ucalsın, diriliyi əbədi!
Bir Vətənim bu yanda, bir Vətənim o yanda
Arada Xudafərin bütövlüyün məbədi
Günahımız çox olub savaşa təmizləner
Haq-ədalət yolunda ölmək də bir tövbədi...
Yüz min əl uzadacaq bizə çinar meşəsi
Nə Oxçu quruyacaq, nə xatirə bitəndir!

Qayıdım Araz boyu Qarabağ düzlərinə
Yüzlərin həsrəti ürəyimi didəndir...
Əl edir Qarabağa qaradağlı qardaşlar,
Qırx milyon insanıyla ora da bir Vətəndir.
Nə sərhəd çəkilməklə millətim ayrılacaq,
Nə birləşmək arzusu, nə də sevgi bitəndir.

Qoy torpağı titrətsin üfüqdən üfüqəcən
İlxı-ılxı şığıyan Qarabağın atları.
Ağdamı xəritədən silmək istədi düşmən,
Bilmədi açılacaq poladdan qanadlarım.
Yenə Xudu müəllim Mərzilidən yol başlar,
Dirilər naxış-naxış tariximin qatları.
Qarabağ ağrısını yenə Muğam diliylə
Yayar qitələr boyu Şuşanın övladları...

Cəbrayıldan keçirəm - fəxri vətəndaşıyam.
Dünyanı arşınlayan Sabirin yurdudur bu,
Molla Pənah Vaqifdən Bayatlı Vaqifəcən
Sözüylə, nəğməsiylə basılmaz ordudur bu.
Sona bülbül oxuyur yenə Qədir səsiylə,
Sanki fələkdən axan bir mübarək sudur bu
İlahi, Qarabağım yenə öz yerindədir
Nə müqəddəs ziyarət, nə böyük arzudur bu!
Pənah xanın qalası Şahbulağın üstündə
Düşmənin qanlı əli o suya dəyəndə, vur,
Tikiləcək kəndlərim, sonsuz cah-cəlalıyla,
Erməni dil uzadıb "Qarabağ" deyəndə, vur,
Dəmir quşlar uçuşsun qartallarla yanaşı,
İlanı yuvasında, bayquşu göyündə vur!
Boğazı əlindəykən rəhm edib buraxdığın
Barış deyib yalvaran sözünü əyəndə, vur!

IV

...Mən sizə bu savaşa ölməyi əmr edirəm,
Siz ölümə gedəndə ölüm sizdən qaçacaq.
Bu şəhərin yolunu üzümüzə açsanız
Allah da dərgahında sizə qucaq açacaq.
Mən sizə bu savaşa ölməyi əmr edirəm
Ancaq ölüm gəlmədən düşməni öldürməyi.
Başqasının yurduna göz dikəni ağladıb
30 il yas tutanın üzünü güldürməyi!
Mən sizə bu savaşa ölməyi əmr edirəm,
Ölümün qucağına dirilik sinməlidir.
Əmrin ölüm olsa da ancaq bu son savaştan
Əsgərim qələbəylə, sapsağlam dönməlidir!

Qarşıda sıldırımlar, dik qayalar baş-başa,
Gərək qartal olasan, gərək qanadın ola.
Ya da bu qayalardan səni alıb qaldıran
Bir uçuş ehtirasın, dəli inadın ola.
Daşlar soyuq, sürüşkən, altda dibsiz uçurum,
Qayaların başında düşmən əsgəri min-min.
Yağış ol, dumana dön, düşmən duyuyq düşməsin
Gözündəki şimşəyi görənə kimi sənin.
Ölüm-dirim anında haqdan gələn bir nida
Kəlməyi-şəhadəttək ürəklərdə bəslənir.
Bu əmrin ilk vətəni Çanaqqala olmuşdu,
Yüz ili adlayaraq Şuşada da səslənir.
Əsgərin silahı yox, əmrin özü silahdır,
Bu əmr özü qanaddır, qaldırır uçurumdan.
Düşmən gözünü açıb görür bir körpə ruhu
30 yaşa dolaraq gəlibdir Xocalıdan.

Qarnı yarılan ana, döşü kəsilən ana,
Cənnətdən süd verərək igid ərnlər böyüdü.
O zorlanan qızların bakirə gözəlliyi
Qisasa könül verib min-min əsgər böyüdü...

V

Adına qurban olum, ey adsız qəhrəmanım!
Ruhundakı tilsimə heyran olub durmuşam.
Siz Vətən fədaisi! Qəlbimdə hərənizə
Neçə ləqəb düşünüb, neçə ad uydurmuşam.
Yürü, yürü, Mete xan, burda da sərkədəsən,
Arxanca qanadlanıb Qazanla, Beyrək gəlir.
Gürşad saraylar yıxır qırx igidi başında,
Özgürlük deyə-deyə Xürrəmi Babək gəlir!
Gəlir Oğuz, Bayandur, Alparslan, Qızıl Arslan,
Çağrı bəyin yoluna düzülüb neçə oğul,
Siz bu günün Çingizi, siz bu günün Timuru,
Sizlərin simasında dirilibdir Ərtoğrul!
Sizin adınız namus, qeyrət, şəhid, intiqam,
Milyon-milyon adlı var tüpürürlər adına.
Ata-ana ad verib böyütdülər sevgiyə,
Sonra da alışdılar pis övladın oduna.
Get, adsız qəhrəmanım, Qacar ala bilmədi,
Bu qalanı seyr etdi dediyi o şüşədən.
Qala - təxəllüsündür, Qaya - sənin ayaman
Öz əsil adınısa alacaqsan Şuşadan...
Ya da ki, Dədəm Qorqud dilləndirib qopuzu
Türkün ölməz ruhundan verər sözə yeni can.
Deyər ki, ayırmıram sizi bir-birinizdən,
Şuşa fətehlərinin bir adı var: Qəhrəman!

VI

Əsgər boşəllə gedir Qalanı fəth etməyə,
Tək bircə bıçağı var, gizli tutur ovcunda.
Bıçağın tiyəsinə gözlərinin işığı,
Neçə düşmən taleyi bir bıçağın ucunda.
Tankın yarsın sinəni, topun yuvana dəysin,
Namussuzun nə işi bu namus savaşında?
Bir ağzın var, bir qarnın, sanki yemək güc verir,
Dünyanın ərzağını əndərdilər başından.
Şuşada şırmandıqca sanırdın yenilməzsən.
Hələ Yallı da getdin qutsal Cıdır düzündə.
Ayaq qoyduğun torpaq bilmədin sənin deyil
O şənliklər, o rəqslər gələcəkdir gözündən.
Vaqifin gözəlləri bu düzdə gəzən zaman
Sənin xalqın hardaydı. Sən özün harda idin?
Bu qala qayalarda bir qala da ucaldan
Pənah xanın dövründə sən hansı gorda idin.
Qalanın divarları - qayaların davamı,
Burda quş quşluğuyla qanad salıb qayıtmış.
Sərkərdələr, fəthlər ölkələr basa-basa
Əli çatmadığından qalaya dil uzatmış...
Bircə Qacar almışdı ikinci hücumunda,
Baxmaqdan yorulanda aylarla hayıl-mayıl.
Bəndəsi o dünyaya həsrət getməsin deyə,
Ona gizli yolları göstərmişdi Əzrayil.
Şuşada ömür sürüb, Şuşada gün keçirmək,
Gözəllərin qisməti, igidlərin bəxtiydi.
Neçə saray tiksə də Pənah xan Qarabağda
Şuşa qızıl sarayı, Şuşa büllur taxtıydı.
Şuşa Bülbülün səsi, Şuşa səsin bülbülü,
Sözün İsa bulağı, "Çahargah" zəngüləsi.

Bəstəkar yetirməsə bundan sonra min il də
Min il diri qalacaq Üzeyirin bəy səsi.
Havası bal, suyu bal, ağzının sözü də bal,
Onu arı əzmiylə qayalarda hörmüşük.
Hər qarış torpaq üçün ölmək necə olurmuş,
Ölüm sevinci nədir? Bu qalada görmüşük...
İki dostla yazmışdım qayasında adımlı.
Qayadan silinsə də qalacaq yaddaşlarda.
Şair adını yazdı, əsgərim zəfərini
Tarixim yaşadıqca silinməz bu daşlardan.

VII

Qala zülmət içində, sabah günəş doğacaq,
Əsgər qurd gözü ilə gecə də görməlidir...
Diş ilə, dırnaq ilə yapışıb qayalardan
Düşmənin başı üstən qalaya girməlidir...
Qalaya girməlidir hava kimi, ruh kimi,
Tankın, topun üstünə boş əllə getməlidir.
Qonşusunun yurduna soxulmağın sonunu
Otuz il qanmayana bu gün öyrətməlidir...
Laçın, Xankəndi yolu - tanklar burun-buruna.
Canlı çəpər çəkibdi canilər hər köşədə.
Düşmən hardan bilsin ki, əsgərim qanadlıdır,
Bulud kölgəsi kimi sürüşür bu şüşədən.
Ona gülməli gəlir bizim son niyyətimiz,
Min-min gözdən yayınıb Şuşaya qalxa bilmək.
Ölkələrə əl açan erməni ümidiylə
Erməni ordusunu bir əllə boğa bilmək!
Azuqə aşıb-daşır, silahları tükənməz,
Yeyib-içir, əylənir, nə qorxu var, nə də qəm.
Lap dünyanın ən güclü qoşunuyam, nə olsun,

Üstünə hansı yolla, ha yandan gedəcəyəm.
Qayaların dibiyə nəğməsiylə axır çay,
Nə qədər coşub-daşa qalaya yetmir səsi.
Burda kəsib yolumu, Şuşanın sinəsinə
Sağalmaz yara vuran Daşaltı faciəsi.
Yurdunun harayına qalxan igid dostlarım
Bu dərənin dibində xəyanətə yem oldu.
Görən, niyə soran yox, bu kimin oyunuydu
O şeytan tələsini orda quran kim oldu?
Hər yerindən duranın çiyində zər paqonu,
Millət ayıra bilmir fərarini qaziylə.
Onca nəfər əsgərin onbaşısı olmayan
Papağını yan qoyub sərkərdə ədasiyla.
Keçmiş olsun, Daşaltı, yenə gəlir əsgərim,
Bu ağlar dərələrə unutdursun yasını.
Şuşadan gedənlərin övladları gəlib ki,
Burda axan qanların alsınlar qisasını!

VIII

Əsgər qalxır qalaya,
çixılmazdır daş-divar.
Ancaq əsgərimin də poladdan pəncəsi var.
Qartal dırnaqlarını daşlara çala bilir,
Uçurumun üstündən asılıb qala bilir.
Gecənin havasını doldurub cigərinə
Bilir ki, vuruşacaq yüz dostunun yerinə.
Bu qoyun sürüsünə qurd kimi saldırmalı,
Qoynundakı bayrağı Şuşada qaldırmalı!
Bayrağı qaldırmalı ala buludlarla tən,
Qoy onu hər tərəfdən görsün yaralı Vətən,
Şuşam uca olsa da, bayraq ondan da uca,

Altında keşik çəkib mən də baxım doyunca.
Sonra düşmən gülləsi sinəmdə yanır, yansın,
Təki Vətən göyündə bayrağım dalğalansın!
Qala divara möhtac, divar qalaya möhtac,
Komandır əmr eləyir:
- Şuşanın yolunu aç.
Gecə sisli, dumanlı, gecə - hücum fürsəti.
Əsgərin öz gücünü göstərmək qətiyyəti...
Qaya üzünə durur,
Qaya qəsdində durub.
Qaya deyil nizədir,
Yaraları təzədir.
Daşaltıdan dikələn
Qaya deyil, bələdir,
Qayaların başında
Yol gözləyən qaladır.
Gecə zülmət pərdəsi
Gözlərindən tük çəkir.
Üstdə qulaq-qulağa
Çaqqallar keşik çəkir.
Keşikçi proyektor
Qaranlığı darayır.
Yayınmaz gözdən quş da,
Sübhə kimi arayır.
Ancaq əsgər dayanmır,
Yolu sözündən keçir.
Dumanın qanadından,
İynə gözündən keçir...
Nə ordu vecinədir,
Nə Qacar deyən "şüşə".
Bir həsrətli tələsir
aşıqla görüşə.

Gecə nəmli, divar yaş,
Oğlum, ehtiyatlı ol, ayağından qaçar daş,
Əsgər hərdən yan-yana, hərdən nəfəs-nəfəsə,
Hərdən qulaq kəsilir qaladan gələn səsə.
O haqqın sorğuçusu, son hökmü verən Allah
Görünməz bir tor hörüb, kim bacarar, ya pənah!
Əsgər asılıb tordan qalxır hörümçək kimi
Sarmaşıb qayalara yazağzı çiçək kimi.
Hər daşda bir kəpənək,
Buz daşları isidən, qəzəbdən yanan ürək...
Damarında dolaşır Xocalıda axan qan.
Ay doğa onbeşgünlük, yapışa işığından.
Göydən bir ulduz baxa, qollarına güc gələ,
Süd yoluna sarılıb bircə anlıq dincələ.
Qatılaşır qaranlıq,
Əsgər durmur bir anlıq.
Ona qalxmaq əmri var,
Düşmənin mövqeyini yaxıb-yıxmaq əmri var.
Maska üzünü örtür, gözlərini gizləməz.
Torpaqdan göyərəcək! Düşmən bunu gözləməz!..
İstəhkam, səngərləri dağılacaq bu gecə,
Allahın köməyiylə, ədalətin hökmüncə.
Ölüm mələyi kimi qonsun düşmən bağına,
Bir əsgər qələm çəksin yüzünün varlığına.
Qayalar da xəbərsiz, qarşısında dikəlib,
Ancaq doğma nəfəsdən onlara da can gəlib!
Dırmaşırlar divarla - silahı bıçaqları,
Savaşda ad çıxarmış Yaşmanın uşaqları.
Beynində neçə arzu, neçə görüş həsrəti...
Hamısını unutmuş,
Bir əli qaranlıqdan, biri buluddan tutmuş...
Düşməndən alacağı qisas qaldırır onu,

Ürəyinə güc verən yol gözləyən ellərdir.
Çatır qulaqlarına anaların ağsı,
Fələyə üsyanları davam edir illərdir.
Gözündə Xocalının, Gəncənin körpələri,
Tərtəmiz gözlərindən yaş yerinə qan axır.
Çox sevinmə bu yasa, dayan, uşaq qatili,
Barmağım gözlərini deşmək üçün darıxır.
Uzaq maviyələrdən baxır Polad Həşimli
Mehriban bir səs ilə "Qalx!" deyir əsgərinə.
Silkələ qayaları, yol aç qaya döşünlə
Yürü, xeyir-duamla mən də köməyəm sənə.
Şəhidlərin ruhları qaya üstə çıraqdı,
Mübariz də dumandan sıyrılıb gəlir birdən.
Fikrində son döyüşü özü gedir qabaqda
Qoruyur divar kimi əsgəri güllələrdən.
Nə qədər sərt olsa da, bu qayalar, bu daşlar
Övladını tanımış, yol verib qaldıracaq.
Duman görünməz edib, bu gecə əsgərlərim
Bir qoyun sürüsünə Qurd kimi saldıracaq.

Birdən sükut pozulur,
düşmən şübhəyə düşmüş,
Elə bilir canlıdır dumandan sıyrılan daş.
Qayaya baxa-baxa səngərində büzüşmüş,
Dərələrdən dumanla kim qalxır yaşaş-yavaş?
Projektor işığı gözünü qamaşdırır
Növbə çatsa sevinclə gedib bir az yatardı,
Bu dibsiz uçurumlar xəyalını çaşdırır.
Günəş çıxsın canından bu qorxunu atardı...
İşıqla bir gecəyə yağır güllə yağışı,
Əsgərim yaralandı, gücü yox dırmaşmağa.
Şuşanı öz gözüylə görmək arzusu vardı,

Öndə son maneədi, qanadı yox aşmağa!
Tez yaralı əsgəri dostu alır çiyininə,
Yox, burda dayanılmaz,
silahdaş buraxılmaz,
Daşlara sinə-sinə yuxarı qalxır yenə,
Bir əsgər yolda qalsa bu qalaya çıxılmaz...
Qollarını boynuma bərk-bərk dola, buraxma,
Səni qaldıracağam - bu daşlar buz olsa da!
Yaran da sağalacaq Şuşanın havasından,
Bir yerdə gedəcəyik bu yol sonsuz olsa da!
Boynunu qucaqlayan dostu deyil, qanaddır,
Soyuq payız gecəsi əsgərim yanıb gedir.
Nə sınımaz bir dəyanət,
nə sarsılmaz inaddır
Yaralı dost yük deyil, yenə dırmanıb gedir!..
"Qardaş, sən burax məni,
ağıram, üzülmə, get!
Bax Şuşaya doyunca, mənim də gözümlə, get!"
"Şuşaya öz gözünlə, sap-sağlam baxacaqsan!"
Belə deyir əsgərim yaralı qardaşına.
Allah ona güc verir, coşur damarında qan,
Hamıdan tez dırmanır qayaların başına!
Düşmənin əcəlidir qayadan qalxıb gələn,
Haraya qalxır-qalxsın, tapacaq endirəcək.
Neçə proyektoru sübhün əsintisiylə,
Ya da öz nəfəsiylə şam kimi söndürəcək!
Üzeyirin "Cəngi"si birdən gəlmişdi dilə,
Xanın, Seyidin ruhu bir muğam çaldırırdı.
Şəhid qəhrəmanlarım öz ruh əlləri ilə
Adsız qəhrəmanları Qalaya qaldırırdı!

IX

Arxada qaldı divar, öndə düşmən səngəri,
Səngərin o üzündə ruhumuzun şəhəri.
Pənah xanın, Vaqifin, Natəvanın şəhəri,
Zirvələrə köklənən tar-kamanın şəhəri.
Hər həyətdən yollara aşan qızıl gülləri,
Canlı güllər eşqinə oxuyan Bülbülləri.
Nəcəf bəyin ocağı, Əhməd bəyin yuvası,
Hacıbəyli nəslinin bitməz vətən qovğası.
Gah tarixə əl atdı, gah bu günü dindirdi
Gah da Koroğlu yazıb milləti sevindirdi.
Həm bulaq zümzüməsi, həm okean səsiydi
Üzeyir musiqisi - ruhun möcüzəsiydi...
Söz-söhbəti dillərdə, kefi daim çağ olan,
İşi - sənət, musiqi, yazıb-yaratmaq olan
Dağı, daşı, torpağı tarixdən bu yana sirr,
Bir qaraçı nəslinə qala bilərmi əsir...
Səsim, sözüm, musiqim bu qayanın üstündə,
Məni kim endirəcək bu qayanın üstündən?
Bu səngərdə yenilsən divardan enmək olmaz.
Şuşanı fəth etmədən geriyyə dönmək olmaz...
Əsgər fürsət bilincə qaranlıq gecələri
Dumanla qatılışib bu bələdçi qaranlıq.
Səsindən işıqlanıb şəhərin küçələri,
Addımından oyanıb yatan ruhlar bir anlıq.
Mürgülü keşikçilər göz açıb-qırpanacan
İçirlər nuşi-canla ölümün şərbətini.
Nə anlaya biliblər hara uçub getdi can,
Nə sözə növbə çatıb anlada heyrətini.
Göyün dumanı kimi qondu düşmən başına
Yerdən, göydən gəlidiyi bilinməyən bir əsgər.
Mərmi, güllə başına dolu kimi yağsa da

Yürüşü pozulmayan, ələnməyən bir əsgər.
Səsi çıxmazdan qabaq ağzından çıxır canı,
On ölkədən gələnin əcəli burda çatır...
Düşmən bir də ayılır, yollarında Şuşanın
Məscidə doldurduğu donuz sürüsü yatır.
Döşünə döyən ordu qanqal kimi biçilib,
Leş leşin üstündədir, oyanmaz bu yuxudan.
Düşmən siçana dönüb, düşmən elə kiçilib
Silahla bir-birinə saldırır qorxusundan.
Günahsız körpələrin qanı tutub gözünü.
Hesabat verməlidir bu qiyamət günündə.
Qorxudan ağıl çaşıb biçir özü-özünü.
Bir ordu qaçıb gedir yüz əsgərin önündən.
İntiqam səhnəsini qəsdən uzadır gecə,
Yalvarışlar qaçırır dağların yuxusunu.
Dumana çevrilərək yerə üz sürtüb keçən
Əsgər aslana dönüb qovur it ilxısını.
Dabanına tüpürüb generalı, zabiti,
Tankın, topun üstündən tullanaraq qaçırılar.
Arvad-uşaq qatili dözmür ər döyüşünə
Tülkü texnikasını qullanaraq qaçırılar.
Şuşanın dolayları dönüb şahmar ilana,
Sağ çıxanlar bu yolda ərisinlər, itsinlər
Heç kim cəsarət edib boylanmasın dalına.
Açılıb Laçın yolu, qoy rədd olub getsinlər!
Şuşanın gecəsindən yad nəfəsi hayların
Sökülüb atılınca astaca sökülür dan.
İşığı qayıdıbdır Günəşlərin, Ayların
Müqəddəs bayrağımdır gecəni aydınladan!..

Bu gün türkün bayramı, işğalçının yasıydı,
Allahın hökmü ilə yazılmışdı bu yazı,

Onun "bəla" dediyi Allahın balasıydı.
Xocalı qırğınının alınmışdı qisası.
Ordum Cəbrayıldadır, Arazdan bir az bəri,
Arada sıx meşələr, neçə cəbhə xətti var.
Düşmən hələ bilmir ki, savaşın dahiləri
Adsız qəhrəmanlarım, Yaşma igidləri var.
Allahın hökmü ilə yazılmışdı bu yazı,
Millətimin zilləti axır çatmışdı sona.
30 illik həsrətin alınmışdı qisası,
Bir milyon göz baxırdı öz viranə yurduna!

X

Murovun, Dəlidağın üstündən çəkilib çən,
Qəddini yavaş-yavaş dikəldir yorğun Vətən.
İntizarı dağılır yad olmuş sahillərin
Süsləndikə üçrəngli bayraqla Xudafərin.
Otuz il ümid verib bizi susduran susur,
Ümidini qırdıqca Azərbaycan ordusu.
Bayram havası gəzir şəhərləri, kəndləri
Paylandıqca hər axşam qələbə tvitləri.
Ax dünya, qəddar dünya, əsiridir yalanın,
Başını əzib keçmir bu zəhərli ilanın,
Köhnə Səlib havası dolaşdıqca başında
Neçə ölkə səf tutur yenə din savaşında.
Tanrı da əsir düşüb siyasətə, sirr deyil,
O özü bir olsa da elçiləri bir deyil.
Şükür, yıxıb dağıdır bu çürüyən bütlləri
Qanımdan qanad taxan qələbə tvitləri.
Şeytan üskük oynadır erməni kilsəsində,
Nə Allah sevgisi var, nə inanc hiyləsində.
Hər keçənə əl açır, hər tərəfdən pay umur,

Dosta xəyanət edib kənardan haray umur.
İnsanlıqdan danışır, ancaq xəyalında qan,
Nə keşişdən əl çəkir, nə ayrılır molladan.
Pozur bu oyunları yurdumun igidləri
Yayıldıqca dünyaya qələbə tvitləri.
Qartal kimi açılır Şuşanın qanadları,
Yorur Cıdır düzünü Qarabağın atları.
Haqq tutur öz yerini, kökü kəsilir şərin,
Dağıdır matəmini səsimiz Kəlbəcərin.
Açır öz qollarını Kirs yolu, Laçın yolu,
Düzlənir ayağımda dağların qırçın yolu.
Aşıb keçir əsgərim divarları, sədləri
Dilində nəğmə kimi qələbə tvitləri!
Bu bizim haqq işimiz, ədalət savaşımız,
İntiqam ala-ala dikələcək başımız.
Vur, əsgərim, vur! - deyə əmr eləyir Komandan
Qoy bir də yurdumuzda tokülməsin nahaq qan.
Qayıtsın Qarabağa yenə xoşbəxt çağımız,
Başımızın üstündə üçrəngli bayrağımız!..
Qovur öz yuvasına quduzlaşan itləri
Ali Baş Komandanın qələbə tvitləri!

XI

Minadan təmizlənsə gedərdik Qarabağa,
Bəlkə tövbə etməyə, bəlkə üzr istəməyə.
Cığırları oyadıb, kəmənd atıb hər dağa,
Sizi çox gözlətmişik, bağışlayın, deməyə.
Düşünmə daş cansızdır, öz ömrü var daşın da,
Soruşsan doğma dillə güzgü tutar min ilə.
Ancaq ölçü ayrıdır onun daş yaddaşında.
Onun vaxt sayğacının adı bilinmir hələ...

Hər qaya milyon ilin harkdiskidir elə bil,
Göyün bütün səsləri yazılıbdır o başdan.
Ulduzların dili də bəlkə ona yad deyil,
Bəlkə də qopub qalır bir uzaylı uçuşdan.
Kağızlar yandırılır, papiruslar çürüyür,
Ancaq torpaq kitabın pozulmur yazıları.
Ağac kimi, ot kimi bu dağları bürüyür
Nəslimizin minillər yaşayan arzuları.
İndi otlar saralıb, evimiz külə dönüb,
Ölüm nəfəsi əsib hər cığırdan, hər izdən.
Biz də dirilik kimi dizin-dizin sürünüb,
Ayrılaq evimizdə qaçqın keçmişimizdən.
Yaz gələ, ağac kimi çiçəklənə həvəsim,
Çatılan köçlərlə bir qayıdım Dəlidağa,
Bu şəhər tünlüyündə sıxılında nəfəsim
Loğman dağlar yenidən yol açar yaşamağa.
İstisuyun başında susmaz sazın kafesi -
Yanığ divarlarda da bir ilham rüzgarı var.
Ala göllər üstündə coşar cıdır həvəsim,
At uçar, daşlardan da göylər məni çağırır.
Bu daş kitabələrdə dünya fərqli, vaxt ayrı,
Daşların güzgüsündə bir də boylan elinə,
Gör hansı gözəlliklə insan açar axtarır
Buludların şəklinə, ulduzların dilinə.
Görək adsız bulaqlar kimi qonaq gətirib
Şamil qardaşımızın Kürd ovşarı səslənsin.
Bu dağlar əzəl gündən mərd oğullar qucağı,
Qoy yenə hər obada aşıqları bəslənsin.
Dağların da ruhu var - o, bizim ruhumuzdur,
O, insanın eşqidir, pırə, məbədə dönən.
Altaydan Qarabağa nizami ordumuzdur,
Qara dumanlarda da yenə uca görünən!

"Yar-yarını istəsə!" - dağlardan bir qız səsi,
Əbədi bir gəncliklə sevgisini oxuyar.
Yenə hər gün Turşsuda bir Koroğlu nəərəsi,
Yenə qızlar xalçada Nigar eşqi toxuyar.
Zirvələrə qalxınca gücümüz oyanacaq
Bu güc tarixdən gələn ulu Turan gücüdür!
Savalandan Tanrıya, Ağrıdan Altaylara
Min illərlə var olan bir qəhrəman gücüdür.
Süfrəmdən pay umanlar bir deyil, iki deyil,
Elə ki, qarnı doyur unudur keçmişini.
Bu dağlar öz suyundan yolçuya da pay verər,
Harama əl uzatsa sındıracaq dişini.
Yolu Təbrizdən keçir Qarabağın demişdi
Bir ilkə qəhrəmanı çarəsizlik anında.
Sən demə, Qarabağdan keçirmiş Təbriz yolu,
Millət hökmünü verdi bu savaş meydanında.

XII

Gözün aydın, Millətim, qurtardın sıxıntıdan,
Daha hədyan maşını üstünə gələ bilmir.
Ancaq erməni pulu dolaşdıqca ortada
Dini, irqi pul olan yatıb dincələ bilmir...
Dünya boynunu büküb böyük güclər önündə
Çarəsiz, əli bağlı sonunu gözləyərkən.
Ayılara güvənən tülkünü boğmağınla
Məzlumların könlünə sən oldun ümid əkən.
O əllər ki, uzandı sənə çətin günündə
Qardaşların əlidir qızıla tutulmalı.
Üzdə bəradər deyib, düşməyə dayaq olan
Dinimə ləkə olan şeytandan qurtulmalı.

XIII

Ey qoca Azərbaycan! Haqq nazilir, qırılmır,
Sənin Zəfər gününə yazıram yeni dastan.
İki bitməz nəğməsi olmalı bu dastanın
Birincisi Türkiyə, ikincisi Pakistan.
Ədalətdir yolumuz, bunu Allah görürdü,
Ədalətə söykənən verməz namərdlərə can!
Bu namus savaşında səsinə səs verirdi
Ankaradan Türkiyə, Kəraçidən Pakistan!
Üç bayraq dalğalanır üç qardaşın şəninə.
Silir göz yaşlarımı iki əl, çıxım yasdən.
Bir dua da artacaq duamın üzərinə,
Alqış sənə, Türkiyə, Alqış sənə, Pakistan!

XIV

Bir vaxt Nuru paşa da gəldi qardaş hayına,
Dirək oldu yurdumda min könül sarayına,
Ocağımız küllənib, ümidimiz sönəndə,
Bakı, Şuşa, Zəngəzur qan gölünə dönəndə.
Tiflisdən, Qarabağdan, Naxçıvandan keçmişdi.
Neçə gizli tələdən, neçə qandan keçmişdi.
Osmanlı zor durumda, qardaşın halı da pis,
Bir yanda rus daşnakla, bir tərəfdə ingilis.
Bütün oyunlar bitib, bütün yollar tutulmuş,
Bakı bunların olub, millətim unudulmuş.
Onda da öyünürdü düşmən silah-sursatla,
Bakı dəmir zirehdə, paşam tələsir atla,
Ancaq atı uçuran belindəki qeyrətdi,
Düşməni diz çökdürən gənc paşaya heyrətdi...
Aradan yüz il keçib, dünya köhnə dəyirman,
Üyüdülmək növbəsi - sırada biz, müsəlman!
Sırada biz - Ədalət! Haqq deyib, haqq istəyən,

Öz halal torpağına sahib çıxmaq istəyənlər!
Zaman deyir dağın, daşın qədrini bil,
O köməyə tələsən Paşanın qədrini bil!
Kökün, gövdən bir olub, budağın da bir olsun,
Qaldır bu sərhədləri, torpağın da bir olsun!
Mən bu yolun ağıyam,
Ağıyam, çırağıyam,
Sür gözünə nur gəlsin
Türküstan torpağıyam!
Torpağın bir olanda gözünə nur gələcək!
Sənin ədalətində millətlər dincələcək!
Turan deyib qorxurlar, sən də böyü Turan ol!
Bu nifrət əkənlərin ümidini qıran ol!..

XV

**Yolüstü söhbət və ya
Qələbədən 25 il öncə yazılmış nəticə**

...Görən, yenə Şuşanın bal dadırmı havası,
Tərtərin nəğməsinə, görən, kim qulaq asır?
El gedəndən Həkəri necə boğur hirsini,
Yazılı daşlarımız kimə verir dərşini?
Bizləri unudumu, görən, Göyçə, Zəngəzur
Təbriz niyə danışmır, Ərdəbil niyə susur?
Bu ehkam dağlarda qatmazlar ki, aranı
Nə qədər vaxt gərəkdir sağaldaq bu yaranı?
...Hər sözün başı sual, hər sualın sonu qəm,
Bu qəmlərin ardında qəmsiz səhər görürəm.
Deyirsən bitəcəkmə bu ağrılar?
Deyirəm, hə, bitəcəkmə!
Ömrümüz o illərə yetəcəkmə?
- Yetəcəkmə!
Ovacağın Şuşada düşmənlərin burnunu,
Erməni kimdir türkün sındıra qürurunu?
Bu da Qərbin fitvası, bu da bir sirdi olub,
Yoxsa o bizi yensin?
Hansı əsrdə olub?
Bu köç geri dönəcəkmə səfərdən dönən kimi,
Dağlar da dikələcək ruhumuz dinən kimi!
Qurulacaq Qarabağ əvvəlkindən daha şən
Bərdədən Göyçəyəcən.
Sağalacaq yaralar olsa nə qədər dərin,
Belini dikələdəcəkmə qocaman Xudafərin.

Ağdamın ağ damları,
Qızılgül hasarları,
Kəlbəcər yaylaqları,
Alagöllər üstündə sazın coşan çağları
Hər bulağın üstündə uzanan məclisimiz,
İşıqlı dağınacan işıq saçan izimiz.
Türbələr, qurbangahlar,
Didərgin ruhlarımız
Sərvətimiz, varımız,
On çadırılı obadan min evli kəndlərəcən,
Kağız üstə yarımçıq çəkilməmiş bəndlərəcən,
İlxıların atından, sürünün itinəcən
Həkəri balığından,
Murovun südünəcən.
Hər şey dönəcək geri,
Tutacaq öz yerini!
Elimiz unudacaq bu sınıq günlərini.
Dağlara ruh gələcək Şikəstədən, Muğamdan
Düşmənlərin əlini üzəcəyəm yaxamdan.
Millətim dikələcək qırx milyon, əlli milyon.
Bu birlik mahnısını qitələr eşidəcək,
Gəncədən Naxçıvana, Naxçıvandan Qəzvinə
Əngəlsiz, maneəsiz yollarım çəkiləcək!
Sümüyə dirənibsə əsarət bıçaqları
Qapımın ağzındadır, demək xoşbəxt çağlarım.
Tarix qatarlarını saxlamaz öz yolundan
Kiminsə hədələri, kiminsə öləcəyi.
Azərbaycan içindən doğulur, diqqətlə bax,
Xalqın ruhu bütövsə, bütövdür gələcəyi!

Bu sözlər yazılında hələ keçən əsrdi,
Hələ Qarabağımız erməniyə əsirdi.
Ölkə zəif, imkansız, halı pisdır millətin,
Arxalı köpəkləri silahla yenmək çətin...
İşğalçı göz yaşıyla əl atırdı hər yana,
Dünya bizi eşitmir, dünya ona inanan.
Ancaq türkün şərəfi taxtından enməmişdi.
İçimdəki ümidlər sozalıb sönməmişdi...

Gülər Əlvənqızı

Ulu Millətim!

Ey Ulu Millətim, Ey Ulu xalqım!

Sənin varlığına sığınır hamı
Qoy ürəkdə qalsın düşmənin kamı
Gəl birləş, əbədi bir bayraq altda
Bir gün alışıcaq alovda, odda
Milləti aldadıb fitva verənlər
Çıxacaq ortaya ərələr-ərənlər
Bu millət nə qədər ölməyib, sağdır
Dünya durduqca o yaşayacaqdır!

Azərbaycan

Gözəl yurdum Azərbaycan!
Qürur duydu mən sənə!
Qoy sevin sin bütün cahan!
Bayram eylə, şadlan həmənl!

Bəxtiyardır oğlun-qızın
Çiçək açsın hər bir arzun
Odlar yurdu, gözəl Vətən!
Qucaq açdın bizlərə sən!

Haqq, ədalət carçısı tək
Durdun haqqın keşiyində
İnsanlığa körpə kimi
Layla çaldın beşiyində!

Dinlə mənə Ana Vətən!
Ucaldacaq bu haqq səni!
Bir istəyim budur səndən
Zirvələrə qaldır mənə!

Vətən oğlu

Bütün zalımlara, zülmə yox deyir
Ey vətən övladı, sənin haqq səsin!
Tutacaq əlindən, qaldıracaq o!
Səsinə səs verən, bax bu millətin!

Hər zaman məğrurca, dimdik dayanar!
Düşmənin önündən çəkilməz dala!
Torpaq həsrətilə bir ürək yanar!
Bu acı insanı, salar nə hala?!

Qaldırar ayağa bütün cahanı!
Dərdli anaların ahı, naləsi!
Başına dar edər bu gen dünyanı!
Vətənə xainlik edən hər kəsin!

Susdur düşmənləri, ey vətən oğlu!
Ayr bir-birindən nəmərdir, mərdi!
Görsünlər necədir bu elin oğlu?!
O zaman bitəcək millətin dərdi!

Vətəndən pay olmaz

Sıyr qılıncını, atıl meydana,
Unutma düşmənin bir həmləsini!
Azğın fitnəkarı qoy yana-yana!
Batıra bilməsin o haqq səsini!

Keçsə də tarixin qanlı yaddaşı,
Yenə tarixlərdə qalaçağıq biz!
O mənfur niyyətli, qaniçən başı,
Üzüb, bədənindən salacağıq biz!

Koroğlu, babək tək igidi olan,
Ölkə yer üzündən silinə bilməz!
Bizə babalardan bir miras qalan,
Vətəndən pay olmaz, vətən bölünməz!

Var olsun ordumuz!

Xilas etdin əsir düşmüş torpaqları
Qarabağda ucaltdın sən bayraqları
Doğma Şuşa salamladı bu diyarı
Kəlbəcərli, Zəngəzurlu yurdumuza!
Var ol deyək, şan-şöhrətli ordumuza...!

Heç qorxmadan kəsdin düşmən nəfəsini!
Darma-dağın etdin xain qəfəsini!
Qoy eşitsin, bütün dünya haqq səsinə!
Azad olan parçalanmaz yurdumuza!
Var ol deyək, şan-şöhrətli ordumuza...!

Qədim Şuşa qalasında tarix yazdın
Azğın düşmən hiyləsinə qəbir qazdın!
Vətən üçün bir an belə dayanmazdın!
Hünərinlə bax ucalan yurdumuz!
Var ol deyək, şan-şöhrətli ordumuza...!

Şuşa

İllər boyu həsrətinlə, yandı-tutuşdu könlümüz!
Qarabağın vuran qəlbi, Şuşa adlı döyüntümüz!
Qoymazdıq ki səni heç vaxt, əzil düşmən tapdağında.
Namərd yağı ayaq açsın, o müqəddəs torpağında!

And yeridir, başın üstə dalğalanan bayrağımız!
Azad-şəndir indi daha, işıq saçan növrağımız!
Hər kəs gördü, bu millətin dövlətinə Tanrı yardır!
Həm də onun, İlham kimi bir basılmaz gulu vardır!

Bilirəm ki, rahatlanıb ruhu Ulu Öndərimin!
Tamam oldu vəsiyyəti, hünəriylə nərlərimin!
Öz adını qızıl hərflə, tarixlərə yazdı İlham!
Qarabağım azad oldu! Azad oldu doğma Şuşam!

Zahid Avşar Eloğlu

AZƏRBAYCAN BAYRAĞI

Qasırğalar qoynunda qaynamışıq, bişmişik,
And içəndə torpağa, anaya and içmişik,
Vətən Vətən deyəndə canımızdan keçmişik,
Bizim tale yazımız, - bu fırtına, bu vulkan,
Bayrağına can qurban, can qurban, Azərbaycan!

Torpağına, daşına hər birimiz sadağa,
Dünya həsəd aparır, bu arana, bu dağa,,
Qanımızı bükmüşük Təbrizə, Qarabağa,
Alnımıza yazılıb bu zəlzələ, bu üsyan,
Bayrağına can qurban, can qurban, Azərbaycan!

Bu bayrağın altında millətlər qardaş olub,
Bir yumruqda birləşib, vəhdət vətəndaş olub,
Adın adlar içində hər cərgədə baş olub,
Ölməzliyi ölümdən şah oğlu, şah tutmusan,
Bayrağına can qurban, can qurban, Azərbaycan!

Hər daşında qeyrətin, şan-şöhrətin izi var,
Anaların bəstəsi, ataların özü var,
Burda Allahın sözü, peyğəmbərin gözü var,
Hüzurunda dayanıb, gör, neçə "dəli" sultan,
Bayrağına can qurban, can qurban, Azərbaycan!
Bayrağına can qurban, can qurban, Azərbaycan!..

QARABAĞ

Burda hiddətlidir hər daş, hər qaya,
Dağların təkindən qöy qopub gəlir.
Qıy qıya bağlıdır, burda, hay haya,
Çaylar da Heyratı üstə dincəlir.
 Zirvələr əl atıb uca göylərə,
 Çınqıllar nər kimi diz-dizə durur.
 Dərə var, mən dərə deyim, ey... sənə,
 Helləsən hellanı yollarda yorur.
Uzaqda dolanan min bölük bulud,
Bir topa dumanın toruna düşür.
Dərin dərələrə qısılan sükut,
Qopan qığılıcımın qoruna düşür.
 Bir də görürsən ki, iki ər kimi,
 Buludlar qeyzlə baş-başa gəlir.
 Şimşək qılıncını sıyırıb göylər,
 Elə bil, dünyanın bağrını dəlir.
Şıdırğı bir yağış döyür dağları,
Selovlar kükrəyib limhəlim olur.
Qorxudan yarılr qayanın bağı,
Buludlar sıxılıb bir əlçim olur.
 Bu yerdə Vaqifin, Xurşudbanunun,
 Cabbarın, Seyidin ruhu dolanır.
 Od oğlu Babəkin, Qoç Koroğlunun,
 Dədəmiz Qorqudun odu qalanır.
Bir az asta yeri, ehtiramla gəz,
Bu torpaq ərənlər torpağıdır, bil.
Keçilməz qaladır hər gədik, hər gəz,
Bu yurd əyilməyib, əyilən deyil.
 Bu yerin hər qarış torpağı, daşı,
 Ana laylasıyla yoğrulub, bişib.
 Bu döyüşkən yurdun bələli başı,
 Döyüşə-döyüşə müqəddəsləşib.

ŞUŞA

Çəmənlər al-əlvan bir xalı kimi,
Meşələr nənəmin yun şalı kimi,
Çaylar sonsuzluğun timsalı kimi,
Dərələr boyunca baş alıb gedir,
Dağların köksündən boşalıb gedir.

Əfsanə söyləyir bulağı, çayı,
İsaq- Musağının harayı, hayı,
Kəkliyin gülüşü, qartalın qıyı,
Elə bil yerimdən qoparır məni,
Nağıl dünyasına aparır məni.

Burda küləklər də muğam oxuyur,
Kəkotu, qantəpər ətir qoxuyur,
Buludlar leysandan hana toxuyur,
Ərişi, arğacı billurdan təmiz,
İlməsi tər-təzə bənövşə, nərgiz.

Yalçın qayaların qaşığı sirlidir,
Torpağı sirlidir, daşığı sirlidir,
Hər evin, barının yaşı sirlidir,
Sanki, əsrlərdən uludur, Şuşa,
Nədən söhbət açsam, doludur, Şuşa...

CƏNAB KOMANDİR

Köhləni minmisən, Cənab komandir,
Yaxşı çək cilovu, at büdrəməsin.
Səni aldatmasın fitnə-fəsadlar,
Kəhərin yalına yat, büdrəməsin.

Bir tərəfin böhtan, bir tərəfin şər,
Alnına gəlməsin nə qırış, nə tər,
Aç, dağıt sandığı, nəyin varsa sər,
Kəsməsin kağızı qat, büdrəməsin.

Qarşında dayanıb bir Ulu Vətən,
Arxan da Vətəndir, önün də Vətən,
Sənə dərs verməsin hər yoldan ötən,
Olmasın sözündə çat, büdrəməsin.

Bir kəlmə sözüne baş əyir millət,
Milləti oyat ki, batsın səfalət,
Xəcalət taxtından düşsün zəlalət,
Qeyrəti namusla qat, büdrəməsin.

Gör nələr çəkmişik qarda, qırovdə,
Tüfə gözellərim darda, girovdə.
Ucalt bayrağını Kirsədə, Murovdə,
Xalqın alqışına bat, büdrəməsin,
Yaxşı çək cilovu at büdrəməsin...

QARABAĞ ŞƏHİDLƏRİNƏ

Səni qorxutmadı düşmən gülləsi,
Ölümün üzünə gülüb, yaşadın.
Ömür sarayının qürur pilləsi,
Harda tamamlanır bilib, yaşadın.

Nə şöhrət axtardın, nə şana uydun,
Namusu, qeyrəti nişana qoydun,
Bir ömrün var idi, yaşadın, doydun,
Vətən torpağında ölüb, yaşadın.

GECƏLƏR YUXUMDA ŞUŞANI GÖRÜRƏM

Gecələr yuxuda Şuşanı görürəm,
Saçlarım qırovdan bar gətiribdi.
Cabbarı, Bülbülü, Paşanı görürəm,
"Zabul"um, "Segah"ım ar gətiribdi.

Natəvan örpəyin açıb duman tək,
Küləklər ağlayır dərddi kaman tək,
Qırxqızdan boylanan qız ürkək-ürkək,
Keçib Daşaltıdan, qar gətiribdi.

Çaylar uzanıbdı dərə uzununu,
Su dadın itirib, çörək duzununu,
Çoban qucağında əmlik quzunu,
Dilsiz gətiribdi, kar gətiribdi.

Çəkməyin tarıma Qurbanın tarın,
Vəfası yox imiş əhdin, ilqarın,
Gavur pəncəsində mələk qızların,
Namusu, qeyrəti xar gətiribdi.

Ümidim qalıbdı amana, Allah!
Niyə çaş-baş düşüb zamana, Allah?
Eyy!.. Gorun çatlasın, qoca Hadir şah!
Oyan!.. Məmləkətin gor gətiribdi.
Sənin məmləkətin gor gətiribdi...

ŞƏKİL ADAMLAR

(Qarabağ şəhidlərinə)

Nizamla dayanmış ordu kimidu,
Qara mərmərdəki şəkil adamlar.
Kimin qohumud, kimin kimidi,
Bu alim adamlar, vəkil adamlar.

Baxıram, hamısı üzümə baxır,
Dindirsem deyərdim sözümə baxır,
Hara gedirəmsə gözümə baxır,
Daşlara qoyulmuş kəkil adamlar.

Boyuna boy çatmaz, palıd cüssəli,
"Oy"una oy... çatmaz, qəmli, qüssəli,
Boylana-boylana olmuşam dəli,
Məndən nə istəyir çəkil adamlar.

Bu daş adamların naxışı başqa,
Sığalı, tumarı, baxışı başqa,
Biri ələm tutub, biri "furaşqa",
Kəhəri, kürəni səkil adamlar.

Bunların yarası yarama bəsdı,
Ağrısı, acısı qarama bəsdı,
Bir səs pıçıldayır;- bu səs nə səsdı?
Mənə əkil deyir, əkil, adamlar.
Qara mərmərdəki şəki adamlar.

Atabey Barış

Karabağ

Daşaltı yollarında sarp kayalar vardır balam,
Sarp kayalar sırtlara yarıdır,
Gece cırcır böceklerine kaldığı zaman,
Sarılacak döşək topraktır,
Yatılacaq yataq kayalardır.
Kayalar kayalar,
Sapasarp kayalar,
Dosta bağrın basar
Düşmanı oyalar.
Daşaltı köyünün ışıkları görülüyordu,
Kolunu uzatsa elini göremezdi
Ama inil inil inleyen köyün
Hicranı, bütün duyularla duyuluyordu.
Yaylanabilse hemen oracıktan,
Geçebilse sokakları daracıktan,
Aşabilse düşmanı tepecikten,
Aziz Şuşasına varacaktı.
Anasına verdiği sözü tutacaktı.
Kayaç kayaç akıyordu toprak,
Postallar tekinsiz,
Telsizlerde yine ölüm cızırtısı.
Namlular soğuk değil,
Üçə beşe bakmaz bekleyenleri.
Dünya gürül gürül akıyor,
Başka bir dünya var dışarıda
Biliyorlar.
Dünya dönüyor yörüngesinde,
Görüyorlar,
Dünya dönüyor güneşin etrafında,
Hissediyorlar.
Fakat başka bir dünyadalar,

Demir tonunda bir hava,
Ağır mı ağır ardındakileri düşünmenin mahkumluğu.
Gün ışıdı sonra,
Saat beşi geçti on dakika kadar.
Ve artık görebildikleri,
Elleri, kolları bir de köyləri.
Bir de yerde yatan yoldaşları.
Oysa daha iki ezan evvel içmişlerdi birlikte
Mataradan sularını.
Daha tan atımından demincek göstermişti onlara
Oğullarını, kızlarını.
Birlikte söylemişlerdi
Şuşanın Dağlarını,
"Şuşanın dağları başı dumanlı,
Qırmızı qoftalı yaşıl tumanlı,
Derdindən ölmeye çoxdu gümanım"
Safları seyreliyor her bir adımda,
Her bir adımda toz dumanı ayağa kalkıp
Rük?a eğiliyor,
Haribüllüllere kan damlıyor.
Yerde deste deste yatan yoldaşlarını,
Nefessiz ve sessiz uzanan kardaşlarını,
Düşman eline komamalıydı.
Sırtladı Genceli Hüseyin'i,
Tepenin ardına taşıdı.
Sırtladı bir diğərini, bir diğərini
Bir diğərini daha Hüseyin'e komşu eyledi.
Onu gören paşalar duraksadı,
En öndeki kara saçlı,
Durdu bir aksadı.
Sakalını sıvazladı.
"Öleceğiz Tebriz" dedi.
Halil Rza oğlu Tebriz konuşmadı.
Sük?t ikrardan gelir.
Bir diğəri "Vurulunacaksa vuralım,

Ölünecekse ölelim"
dedi.
Bazıları ölürken dirilir.
Oysa onu babası güneş bellemişti,
Bir layla çalıp kundakta belemişti.
Ninniden evvel şunları söylemişti:
"Qoy sene doğulan güneş deyim ki,
Nurunla açılan al seherem men.
Yeddi il yol gelen a benim ilkim,
Geldiyin yollara gül düzerem men."
Son bir emir,
Kara saçlı, sakallı paşadan,
Ordular ileri
Ve dönüşümüz yok geri!
Kayaç kayaç kırmızı toprak.
Postallar hareketsiz.
Tebriz göklere gitti,
Kara saçlı paşa da onun ardınca,
Buluttan bir sofra kurdular,
Bağdaş kurarak aynı dilden
Türkü yaktılar.
Yeryüzünün en utandığı vakitler,
Dumanla aralandı,
Hava ki ne hava,
Bülbüller yaralandı,
Üzeyirler yaralandı,
Natevanlar yaralandı,
Yüreğimiz de karalandı.
Telsizlerde yabancı bir merhaba,
Namlular alabildiğine sıcak.
Duyun, ey yeryüzü insanları,
Bu kahramanlık türküsü ne ilk ne de son olacak,
Hicranımızın asumana çattığı yerde yeniden ve yeniden,
Kızılca bir kıyamet kopacak!

Namiq Aslan

Cəsür vətən əsgəri

Pozulmasın növrağın,
Dalğalansın bayrağın.
Hər dağın, hər oylağın,
Olsun döyüş səngəri,
Cəsür, vətən əskəri.
Sən zəfərin özüsən,
Xalqın görün gözüsən.
Yanar qəlbin közüsən,
Alovlandır qəlbləri,
Cəsür, vətən əskəri.
Yeri düşmən üstünə,
Qoyma dura qəsdinə.
Vəlvələ sal dəstinə,
Sağ, salamat dön geri,
Cəsür, vətən əskəri.
Atilladan aldığın,
O, əmanət qılınıcı.
Qoyma qınına girə,
Qana döndər ləşkəri,
Cəsür, vətən əskəri.
Yaraşmayır qəm, kədər,
Fateh olan millətə.
Yetər, artıq bəs edər,
Yaz tarixə hünəri,
Cəsür, vətən əskəri.
Xocavənddə, Şuşada,
Yazdın zəfər dastanı.

Hər daşda, hər qayada,
Coşdu sözün kəsəri,
Cəsur, vətən əskəri.
Yol gözləyir ümidlə,
Göyçə, Vedi, Zəngəzur.
Kim desədə, durma vur,
Sil qəlblərdən kədəri,
Cəsur, vətən əskəri.
Dərdinə dərman axtar,
Borçalıda, Təbrizdə.
Hiss olunsun Kərkükdə,
Hərbi gücün, tərəri,
Cəsur, vətən əskəri.
İmkan vermə dirçələ,
Altı başlı ilanlar.
Möhkəm dayan, dəbbələ,
Çək Altaydan çəpəri,
Cəsur, vətən əskəri.
Dünya, Türkün dünyası,
Xidmət eylə Turana.
Əl basaraq qurana,
Möhkəm bağla kəməri,
Cəsur, vətən əskəri.
Şah Nadirdir, şah baban,
Turan üçün verdi, can.
Səndə alış, səndə yan,
Özündə tap tərəri,
Cəsur, vətən əskəri.
Qoy Dərbənddə qalansın,
Dədəm Qorqud oçağı.
İrəvanda çalınısın,
Türk marşı, Türk zəfəri,

ZƏFƏR TƏNTƏNƏSİ

Cəsur, vətən əskəri.
Qoy səsinə, səs versin,
Bilgə xaqan, şah Cahən.
Müntəzir ol alovlan,
Qoru doğma elləri,
Cəsur, vətən əskəri.
Göy qübbəsi qalxanın,
Namus, qeyrət dərmanın.
Olsun düşmən qurbanın,
Sal Mosulda lövbəri,
Cəsur, vətən əskəri.
Mən Namiqəm qismətim,
Turan olsun dövlətim.
Ən dəyərli sərvətim,
Qaz Kırmda səngəri,
Cəsur vətən əskəri.

Balayar Sadiq

Şəhid atasının harayı

*Şəhid baş leytenant Əliqismət Yaqublunun atası,
yazıçı dostum Mükafat Yaqubova həsr olunur.*

Üşüyən layladır gözümün yaşı,
Yanır ocaq-ocaq qəlbimin başı.
Dur, soyun əynindən bu qara daşı,
Torpaq çox soyuqdur, qalx gedək, oğlum.

Fələk dizlərimi atıbdır yerə,
Fərəhim, sevincim batıbdır yerə.
Sinəmdə od tutan xatirələrə,
Bir ovuc yağıştək yağ, gedək, oğlum.

Ağlayır gözümdə arzum, həvəsim,
Səni çağırıram, üşüyür səsim.
Tükənib taqətim, çatmır nəfəsim,
Mənim bu halıma bax gedək, oğlum.

Elə qəfil əsdi dərdin küləyi,
Bir ömür qəlbimin bitməz göynəyi.
Əyninə yaraşmır torpaq köynəyi,
Gəl, evə salamat, sağ gedək, oğlum.

Rəsmi gördükcə bu qara daşda,
Halıma ağlayır torpaq da, daş da.
Sinəmə dağ çəkib fələk bu yaşda,
Heç deyə bilmirəm axx, gedək, oğlum.

Sevdi vətəni, sevdi elini,
Gəl öpüm silahdan tutan əlini.
Götür öz əlinlə son təsəllini,
Mənim ürəyimə tax, gedək, oğlum.

“Zəfər” salnaməsi - qəhrəmanlığın ədəbi-kreativ tarixi” layihəsi

Fəaliyyətlər zamanı hazırlanan vizual-virtual, ədəbi məhsulların İnternetdə yerləşdirməklə daha çox şəxsi əhatələməyi, açıq istifadəyə verməyi, onların virtual sərgisini təşkil etməyi, müxtəlif formatlı vizual-virtual məhsullar hazırlayaraq videopaylaşım platformaları və İnternet TV-lərdə yaymağı, mütaliyəyə meyilli intellektual, yüksək estetik dəyərlərə meyilli hərbiçi nəslinin formalaşmasına yardımçı olmağı qarşıya məqsəd qoyulub. Real tanıtım tədbiri, eləcə də sosial şəbəkələrdə yaradılacaq resurslarda - səhifələrdə virtual fəaliyyətləri dəstəkləməklə, İnternet, sosial şəbəkələr, kitablar, onlayn TV məhsullar vasitəsilə yeniyetmə və gənclər arasında vətənpərvərliyin kreativ təbliği üçün "Zəfər salnaməsi" adlı İnternet resursu - sosial şəbəkələrdə virtual fəaliyyətlər, neo-vətənpərvərlik mədəniyyətinin formalaşdırılması əsas prioritet istiqamətlərdir.

Layihə əsasən Möhtəşəm Zəfərin müəllifləri sayılan qəhrəmanlar, qazilər, hərbiçilər, gələcəkdə vətən qarşısında müqəddəs borcunu yerinə yetirəcək yeniyetmələr, gənclər, tələbələr, əsgərlər, hərbi-vətənpərvərlik mövzusunda yazan yazıçılar, şairlər, publistlər, bloqerlər, KİV nümayəndələri, TV və İnternet mütəxəssislərinə istiqamətlənib, əsasən də gənc nəslə əhatələnməsi nəzərdə tutulub.

İnternet və sosial şəbəkələr vasitəsilə bütün respublikanı, eləcə də dünyada yaşayan yeni nəsil soydaşlarımızı əhatə etmək mümkündür. Azərbaycanda və xaricdə yaşayan məktəblilər, yeniyetmələr, gənclər, tədqiqatçılar, gələcəyin əsgəri və hərbiçisi olan gənclər, yaradıcılıq qabiliyyətlərinin və təhsil imkanlarının artırılmasına alternativ - elektron təhsil vasitəsilə çalışanlar, İnternet istifadəçiləri, kitabxanaçılar,

yazıçılar, e-kitab yayımçıları müəllimlər və b. əhatə ediləcək."

Fondun rəhbəri gözlənilən nəticələr və layihənin davamlılığı haqqında da geniş məlumatlar verir:

"Layihənin nəticəsi olaraq Zəfər salnaməsi, vətən üçün şəhidlik, hərbi-vətənpərvərlik, müharibədəsi möhtəşəm qələbə kimi mövzularda yeni-yeni ədəbiyyat və sənət əsərləri yaradılacaq. Yaradıcı insanların şəbəkələşməsinə səbəb olacaq. Müxtəlif nəsillər şair, yazıçı, publisit və bloqerlərin bu janrda yeni ədəbi əsərlər yaratmağa motivasiya olunacaq, fərqli janrlarda yeni vətənpərvərlik əsərləri yazılacaq, yayılacaq. İnternet və müxtəlif elektron resurslarda Qarabağdakı qələbələr, Böyük Zəfər, hərbi-vətənpərvərlik mövzusu gündəmə gətiriləcək, şəhidlik, qazilik, qələbə mövzulu əsərlərdən ibarət bölümlər yaradılacaq. Müharibə, şəhid və qazilərin igidliklərini əbədiləşdirən əsərlərdən ibarət "Zəfər Salnaməsi" adlı Almanax kağız formada nəşr olunacaq, real və şəbəkə təqdimatları keçiriləcək, qəhrəmanlarımızın ailə üzvləri mənəvi-mədəni cəhətdən dəstəklənəcək. Zəfər mövzulu, milli-mənəvi dəyərlər, vətənpərvərlik, qəhrəmanlarını - şəhid və qazilərin igidliklərini əbədiləşdirən toplunun elektron formatda nəşrə hazırlanacaq, İnternetdə azad yayılacaq, istifadəçilərin, xüsusən də gənclərin, tələbələrin, əsgərlərin istifadəsinə veriləcək. Yeni İKT formatlarında - vizual, yəni teledebat janrında 2 buraxılış onlayn TV veriliş çəkiləcək, montaj ediləcək, ictimai yayımı ardıcıl aparılacaq. Yeni nəsillər yararlandığı fərqli sosial şəbəkələrdə virtual aksiya, görüş, tədbirlər keçiriləcək, hazır materiallar şəbəkədə yayılacaq. Virtual formatlarda foto-video, sosial media janrlarında virtual-elektron məhsulları məktəblilər, tələbələr, həmçinin, gənclər və hərbi sənəti ilə maraqlananların istifadəsinə veriləcək. Feysbukda "Zəfər salnaməsi" adlı ayrıca sosial vətənpərvərlik şəbəkə resursu yaradılacaq və orada nəşr, vizual-virtual məhsulların elektron

yayımını ardıcıl aparılacaq, e-kitab və rəqəmsal nəşrlərin e-sərgisini keçiriləcək. Gənclər arasında hərbi sənətinə marağı artırmaq, hərbi-vətənpərvərlik, milli-mənəvi dəyərlər üstünlük verən, Qarabağın inkişafı üçün intellektual hərbiçilərin və peşəkarların formalaşmasına təkan verən tanıtım və təbliğat aparılacaq. Gənc əsgərlərə, hərbiçilərə İKT bilgilərinin, yeni virtual oxu və e-yazı mədəniyyəti, bilik və bacarıqlarını aşılanaq. Nəşr olunacaq Almanaxın, virtual-virtual məhsulların təqdimat mərasimi keçiriləcək. Feysbuk, Tvitter, İnstaqram, TikTok, Youtube və b. şəbəkələrdə Zəfər mövzulu fəaliyyətlər dəstəklənəcək, gənclərin, yeniyetmələrin, əsgərlərin intellektual səviyyəsini yüksəltmək üçün layihənin davamlığı təşkil olunacaq. Yazılı, elektron, virtual KİV-də ardıcıl o mövzularda, eləcə də layihə fəaliyyətləri haqqında materiallar hazırlanıb yayımlanacaq.

Kreativ layihə ilə bağlı yekun hesabat həm yazılı və elektron KİV-də yayımlanacaq, təşkilatın saytında, sosial şəbəkələrdəki resurslarında - səhifə və qruplarında yerləşdiriləcək. Agentlik, AYB, dövlət və ictimai qurumların ekspertləri tərəfindən görülməli işlərin qiymətləndirilməsinə şərait yaradılacaq. Sonda donör və əlaqədar qurumlara onun nəticələri haqqında ətraflı təsviri hesabat təqdim ediləcəkdir. Fond olaraq mədəniyyət, ədəbiyyat, vətənpərvərlik sahəsində silsilə layihə həyata keçirən, kitablar nəşr etdirən qurum olaraq müxtəlif dövlət qurumlarının maliyyə dəstəyi ilə milli-mənəvi dəyərlərin təbliği, hərbi-vətənpərvərlik mövzuda müsabiqələrin təşkili və kitabların nəşri istiqamətində peşəkar - sahəvi bilgilər, təcrübələr əldə etmişik. Təşkilat üzvlərinin əksəriyyəti yaradıcı qələm adamları, tanınmış imza sahibləri və sözlə-sənətlə işləyən elm adamları, İnternet - sosial şəbəkələrdən faydalanan, tanınan kreativ şəxslərdir. İndiyə qədər reallaşdırdığımız layihələr, həyata keçirdiyimiz kreativ işlər, çoxillik səmərəli fəaliyyətimiz cəmiyyətdə böyük əks-səda yaratmış, orta və

ali təhsil ocaqları, dövlət və ictimai qurumlar, mədəniyyətyönlü QHT-lər tərəfindən indiyə qədər də faydalanılır. Yazılı və elektron KİV-dəki çoxsaylı məlumat və materiallar, eləcə də ekspertlərimizin çıxışları bir daha sübut edir ki, cəmiyyətimiz üçün faydalı işlər ortaya qoymağı bacarmışıq. Layihə çərçivəsində əməkdaşlıq edəcəyiniz dövlət qurumunu və təşkilatlar - Azərbaycan Yazıçılar Birliyi, İnternet Forumu, ali məktəbin filologiya fakültələri, KİV, İnternet resursları, şəhid və qazi ailələri, onların ictimai təsisatları, mətbu orqanlar, onlayn TV, elektron kitabxana olacaq. Layihə və fəaliyyətlər hər zaman ictimai nəzarət və monitorinq üçün açıq olacaq. Agentlik və aidiyyəti rəsmi qurumlar layihə gedişatının istənilən mərhələsinin monitorinqini, yoxlamalarını keçirə bilər. Fəaliyyətlərlə bağlı aparılan işlərin hesabatları həm yazılı və elektron KİV-də yayımlanacaq, həm də qurumun rəsmi saytında yerləşdiriləcək.

Qəhrəmanlıq mövzundakı bu layihənin geniş kütlələri əhatə etməsi, təbiği və ictimaiyyətə çatdırılması işi dəqiq işlənmiş media-plan vasitəsilə reallaşdırılacaq. Layihənin təqdimi və təbliğinə xüsusi önəm veriləcəkdir. Ölkə daxilində və dünyada Azərbaycanın möhtəşəm Qarabağ Zəfəri ilə bağlı həqiqətlərin, yeni ədəbi əsərlərin geniş yayılmasına səbəb olması üçün səylər göstəriləcək. Qlobal və lokal İnternet resurslarında, sosial mediada, saytlarda, TV və mətbuatda mövzu, eləcə də layihə haqqında rəylər, fikirlər, məqalələr çap olunacaq, debatxarakterli reportaj və süjetlər hazırlanacaqdır. Layihənin yetərinə təbiği və ictimaiyyətə çatdırılması işi düzgün işlənmiş media-plan vasitəsilə gerçəkləşdiriləcəkdir. Layihənin təqdimatına və sosial şəbəkələrdəki virtual təbliğinə xüsusi önəm veriləcəkdir: istər ölkə daxilində, istərsə də dünyada Azərbaycanın Qarabağ Zəfəri haqqında yaradılan yeni ədəbi nümunələrin geniş yayılmasına səbəb olacaq. Televiziya, radio, İnternet və ölkəmizin nüfuzlu mətbu orqanlarında, yeni mediada, İnternet

saytlarında, İnternet TV, Fesybuk, Tvitte, İnstagram kimi sosial şəbəkələrdə həyata keçiriləcək layihə, e-nəşrlər, elektron şəbəkə resursu haqqında ekspert rəyləri, fikirlər, məqalələr çap olunacaq, müzakirə xarakterli reportaj və süjetlər hazırlanacaq, geniş ictimaiyyətin müzakirəsinə buraxılacaq."

**"Qayğı və Himayə"
Xeyriyyə Fondu**

Kitabın içindəkilər

Ön söz.....	3
Güləyə	
Ölüm məndən ötrü ölümə getdi.....	7
Nəriman HƏSƏNZADƏ	
Lirik poema: "Zəfər yolu"	9
İlqar FƏHMİ	
Zərb ritmində döyüş marşı.....	15
Sabir Rüstəmxanlı	
Qarabağa dönüş.....	16
Yolüstü söhbət və ya Qələbədən 25 il öncə yazılmış nəticə.....	39
Gülər Əlvəncızı	
Ulu Millətım!.....	42
Azərbaycan.....	43
Vətən Oğlu.....	44
Vətəndən Pay Olmaz.....	45
Var Olsun Ordumuz!.....	46
Şuşa.....	47
Zahid Avşar Eloğlu	
AZƏRBAYCAN BAYRAĞI.....	48
QARABAĞ.....	49
ŞUŞA.....	50
CƏNAB KOMANDİR.....	51
QARABAĞ ŞƏHİDLƏRİNƏ.....	52
GECƏLƏR YUXUMDA ŞUŞANI GÖRÜRƏM.....	53
ŞƏKİL ADAMLAR (Qarabağ şəhidlərinə).....	54

ZƏFƏR TƏNTƏNƏSİ

	ATABEY BARIŞ	
Karabağ.....		55
	Namiq Aslan	
Cəsur vətən əsgəri.....		58
	BALAYAR SADIQ	
Şəhid atasının harayı.....		61
"Zəfər" salnaməsi - qəhrəmanlığın ədəbi-kreativ tarixi" layihəsi çərçivəsində.....		62

ZƏFƏR SALNAMƏSİ

Nəşriyyat direktoru: Sənan Aslansoy

Texniki redaktor: S.Əsgərli

Operator və dizayn: Könül Uğur

Kitab “Digital Printing House” MMC-nin
sifarişi əsasında hazır depozitivlərdən istifadə edilərək
“Bayramoglu” nəşriyyatının mətbəsinə çap edilmişdir

Ünvan: Bakı, Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə
Tel: (050) 678-63-68

Yığılmağa verilib: 02.01.2022

Çapa imzalanıb: 05.04.2022

Şərti çap vərəqi 4.

Fiziki çap vərəqi 16

310 nüsxə